

वा० रा०

॥ ९० ॥

॥ ७ ॥ न केवलमैहिकव्यवहारस्य त्यागः किंतु पारलौकिकस्यापीत्याह ॥ अगृह्णामिति ॥ यच्च ते पाणिं परिगृह्णां यच्च त्वामग्निं पर्यणयं प्रदक्षिणमनयं ॥ अग्निहोत्रसंबंधं वा कार्यं तत्सर्वं अस्मिन्लोके पाणिग्रहणसाध्यक्रीडादि परलोकेऽग्निहोत्रादिसाध्यस्वर्गादिचानुजानामि त्यजामि ॥ ८ ॥ ननु मम त्यागेऽपि मत्पुत्रादेः कथं त्यागोये च त्वामनुजीवंतीत्यादि नोक्तस्तत्राह ॥ भरत इति ॥ यदि त्वया प्रापितं राज्यं प्राप्य भरतः प्रतीतः स्यात्तुष्टः स्यात्तर्हि मे मरणानंतरं स भरतः पित्रर्थं पितृत्वप्रयुक्तश्राद्धार्थं यद्व्यात्तत्तदत्तं मां मा आगमत् मा प्राप्नोत्वित्यर्थः अन्यथानु तं न त्यजामीत्यर्थः ॥ कनकस्तु अनुजानामीत्यादिसार्धश्लोक एकं वाक्यं तत्पूर्वार्धे त्यजामीत्यस्यानुकर्षः ॥ तत्तृतीयार्धे यन्मे सदद्या

ये च त्वामनुजीवंति नाहंते पां न ते मम ॥ केवलार्थं परां हित्वां त्यक्तधर्मा त्यजाम्यहं ॥ ७ ॥ अगृह्णां यच्च ते पाणिं अग्निं पर्यणयं च यत् ॥ अनु जानामि तत्सर्वं मस्मिन्लोके परत्र च ॥ ८ ॥ भरतश्चेत्यतीतस्याद्राज्यं प्राप्यैतदव्ययं ॥ यन्मे सदद्यात्पित्रर्थं मामां तदत्तमागमत् ॥ ९ ॥ अथ रेणुसमुध्वस्तं समुत्थाप्य नराधिपं ॥ न्यवर्तत तदा देवी कौसल्या शोककर्षिता ॥ १० ॥ हत्वेव ब्राह्मणं कामात्स्पृष्ट्वाग्निमिव पाणिना ॥ अन्वतप्यत धर्मात्मा पुत्रं संचित्य राघवं ॥ ११ ॥ निवृत्त्यैव निवृत्त्यैव सीदतोरथवर्त्मसु ॥ राज्ञो नातिबभौ रूपं ग्रस्तस्यांशुमतो यथा ॥ १२ ॥

विलंलापसदुःखार्तः प्रियं पुत्रमनुस्मरन् ॥ नगरांतमनुप्राप्तं बुध्वा पुत्रमथाब्रवीत् ॥ १३ ॥ त्वित्रर्थं मामतदत्तमागमदिति पाठः ॥ सदद्यादिति च वर्तते ॥ भरतस्त्वया प्रापितं राज्यं प्राप्य प्रतीतः विवेकवान्सन् यत्प्राप्तं राज्यं तत्सपित्रर्थं पितुर्मम प्रीतिसंपादनाय यदि दद्यात् त्यजेत् मां चातदत्तं न कृतं तस्मै दत्तं दानं राज्यस्य येन तादृशं मां प्रीत्या पूर्ववदागमत् प्राप्नुयाच्चेत्तदा यत्समेदद्यादस्मिन्लोके विहारशय्याभोजनादि परत्र च परलोके पिंडदानादि तत्सर्वं अनुजानामि अंगीकरोमि ॥ अन्यथा तं त्यजाम्येवेत्यर्थ इत्याह ॥ ९ ॥ रेणुसमुध्वस्तं ॥ भुविलुंठनाद्रजोव्याप्तं न्यवर्तत राज्ञा सहेति शेषः ॥ १० ॥ यथा पाणिनाऽग्निं स्पृष्ट्वा स्वकर्तृकदोषेण तत्पीडयानुत्तमो भवति तथा स्वकृतमेतद्दुःखमित्यनुतापः ॥ ११ ॥ निवृत्त्य निवृत्त्य पुनः पुनरित्यर्थः ॥ रथवर्त्मसु सीदतः रथमार्गदर्शने क्लिश्यतः ग्रस्तस्य राहुणा ॥ १२ ॥ आत्मानं नगरांतं नगरस मीपं प्राप्तं बुध्वा पुत्रं चाप्राप्तं बुध्वाऽब्रवीदिति कतकः ॥ यद्वा पुत्रं नगरांतं नगरबाह्यं देशं प्राप्तं मत्वेत्यर्थः ॥ १३ ॥

अ० कां०

॥ ९० ॥